

УДК: 378:37.091.3:796.011.3

СОЛТИК Олександр Олександрович,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання,
Хмельницький національний університет
e-mail: soltyk_sasha@i.ua

ВПЛИВ УМОВ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПОКАЗНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті досліджено професійну надійність вчителя фізичної культури. Акцентовано увагу на визначені впливу умов професійно-педагогічного середовища на показники професійної надійності. До основних показників надійності вчителя фізичної культури віднесено: безпомилковість, самовіддачу та ефективність. Професійно-педагогічне середовище визначається матеріально-технічною базою, спортивним інвентарем, стимулюванням і організацією праці. Між зазначеними показниками встановлено низку взаємозв'язків.

Ключові слова: професійна надійність; вчитель фізичної культури; професійно-педагогічне середовище.

Постановка проблеми. Покращення професійної підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів фізичної культури, є одним із важливих завдань вищої школи. Реформування та модернізація вищої освіти, перехід на європейські стандарти освіти, з одного боку, з іншого інформатизація суспільства, збільшення частки інтелектуальних видів

праці, особливо серед сучасної молоді, призводить до зменшення інтересу до рухової активності, зниження рівня здоров'я, функціональних можливостей тощо. На цьому фоні суттєво підвищується роль і значення професії вчителя фізичної культури. А це в свою чергу вимагає вдосконалення системи професійної підготовки, підвищення професійної майстерності вчителя фізичної культури, пошуку нових інноваційних напрямів навчання майбутніх вчителів, здатних реагувати на виклики сьогодення і протидіяти негативним реаліям сучасного життя.

Одним із таких нових напрямів покращення фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, на наш погляд, є формування його професійної надійності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка вчителів фізичної культури складний багатогранний процес, який обумовлений величезною кількістю різних за значенням і за характером чинників. Зокрема, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, методичного та соціального забезпечення процесу навчання. Окрім того успішність навчання у великій мірі залежить і від самих студентів, що здобувають відповідну освіту, а саме, від рівня їх знань, інтелектуальних та когнітивних здібностей, рівня фізичних можливостей та стану здоров'я, вмотивованості до оволодіння знаннями тощо. Підтвердженням цього є наявний значний науковий інтерес до питань професійної підготовки з боку вчених. Причому вчені визначають значимість і акцентують увагу на різних складових професійної підготовки вчителя фізичної культури.

Так, О. Тимошенко [1] звертає увагу на оптимізацію професійної підготовки вчителя фізичної культури. При цьому він наголошує на важливості застосування в процесі управління навчальним процесом програмно-цільового підходу, кредитно-модульної системи організації навчальним процесом, використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі оцінювання. Л. Сущенко пропонує покращувати якість підготовки майбутніх вчителів фізичної культури через реалізацію особистісно-орієнтованої професійної підготовки [2].

Передумовою високого рівня професійної підготовки вчителів фізичної культури, на погляд Б. Шияна, є впровадження у навчальний процес теоретико-методичних елементів, до яких відносяться знання, вміння і навички, що орієнтовані на формування фізичної культури учнів [3]. Водночас автором пропонується переорієнтувати систему фізичного виховання, відмовляючись від консервативно-нормативної моделі на користь інноваційної педагогічної діяльності. Є. Павлюк головну увагу спрямовує на реалізацію компетентнісного підходу у процесі фахової підготовки майбутніх педагогічних фахівців у сфері фізичної культури [4].

Суттєві зміни у підготовці вчителів фізичної культури відбуваються і за кордоном, зокрема у США [5]. Підґрунтям таких змін є переорієнтація шкільної програми фізичного виховання. Так, в американських школах на уроках фізичного виховання поступово змінюється пріоритет з вивчення і отримання навичок з різних видів спорту, участь у спортивних змаганнях, досягнення високого результату тощо на індивідуальний особистий фізичний розвиток. Загалом більш важливими на шкільних уроках з фізичної культури у США стають індивідуальний фізичний розвиток, психофізіологічний стан учня, готовність до майбутньої професії тощо. А це в свою чергу вимагає серйозної переорієнтації фахової підготовки вчителів фізичної культури. Так, майбутні вчителі фізичної культури повинні краще розумітись на питаннях здоров'язбереження, володіти сучасними оздоровчими технологіями, мати достатньо знань і вмінь щодо організації оптимальної рухової активності учня тощо.

Величезна увага у професійній підготовці вчителів фізичної культури за кордоном приділяється практичній підготовці, зокрема педагогічній практиці. Окрім того важливою складовою професійного становлення вчителя є річне стажування, яке майбутній вчитель фізичної культури зобов'язаний пройти за місцем працевлаштування [6].

На фоні цих досліджень дещо інших підхід у процес покращення професійної підготовки запропонований нами. Згідно із яким, не зменшуючи значимість досліджень попередніх учених, на наш погляд, важливо спрямувати фахову підготовку на формування професійної надійності у майбутніх вчителів фізичної культури. Водночас варто відмітити, що впровадження у навчальний процес нових методик, розробка та вдосконалення освітніх програм тощо не можливо без дослідження цієї проблеми на діючих вчителів фізичної культури, визначенні їх характерних особливостей професійної надійності. Разом із тим, зважаючи на величезний спектр питань, які виникають у процесі дослідження надійності сконцентруємо своє дослідження на одному із них, а саме визначимо вплив умов професійно-педагогічного середовища на показники професійної надійності вчителя фізичної культури. Що власне і становить мету нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Підґрунтям для встановлення впливу умов професійно-педагогічного середовища на формування професійної надійності вчителя фізичної культури стало формулювання головного поняття професійної надійності вчителя фізичної культури, визначення і обґрунтування показників надійності та встановлення і конкретизація умов середовища.

Аналіз літературних джерел, пов'язаних із вивченням надійності, та врахування специфіки педагогічної діяльності дозволило нам сформулювати визначення професійної надійності вчителя фізичної культури. Під професійною надійністю вчителя фізичної культури ми розуміємо професійну активність педагога, що характеризується достатнім рівнем безпомилковості, самовіддачі та ефективності під впливом змінних умов професійно-педагогічного середовища упродовж уроку [7].

Серед низки важливих показників професійно-педагогічного середовища вчителя фізичної культури нами було використано наступні: матеріально-технічна база, наявний спортивний інвентар і обладнання, стимулювання та організація праці [8].

У відповідності із логікою дослідження кожен із зазначених показників було визначено на основі різних методів і математичних розрахунків.

Так, стосовно показників надійності вчителя фізичної культури самовіддача визначалась двома окремими показниками: функціональною самовіддачею і мовленнєвою активністю вчителя. Чисельне значення функціональної самовіддачі становило середня частота серцевих скорочень вчителя під час уроку; мовленнєву активність характеризувала кількість слів, проголошених вчителем за урок. Ефективність визначалась за двома показниками, моторною і загальною щільністю уроку. Безпомилковість нами була означена, як відхилення проведеного уроку від конспекту, та змістове наповнення уроку. Чисельне значення ступеня відхилення уроку від конспекту становить відношення суми часу витраченого на фізичні вправи, які за дозуванням, встановленим за кількістю або тривалістю, відрізнялись від запланованих у конспекті до загальної тривалості уроку. Змістову наповнюваність уроку ми визначали за кількістю фізичних вправ, які вчитель використав під час уроку.

Наступним етапом наведемо спосіб визначення умов професійно-педагогічного середовища вчителя фізичної культури.

Охарактеризуємо оцінку матеріально-технічної бази, що використовувалась в експерименті. Зважаючи на те, що під час занять фізичною культурою використовується різна матеріально-технічна база, як за розмірами, за функціональним призначенням, за покриттям, за технічним забезпеченням, пропускнуою спроможністю, за зв'язком і навколишнім середовищем і наявними допоміжними приміщеннями тощо, стає надзвичайно складно провести систематизацію і встановити вплив умов проведення на надійність вчителя фізичної культури. Тому ми обрали інший напрям визначення впливу умов на надійність вчителя, згідно з яким усі місця проведення занять оцінювали на предмет відповідності до санітарно-гігієнічних норм, та загальним станом за чотирибальною шкалою.

Оцінку відмінно – отримували сучасні спортивні споруди, в яких дотримано усі норми санітарно-гігієнічного стану, відповідність освітлення, мікроклімату, якісна робота вентиляційних систем, відмінний стан покриття.

Оцінку добре – надавали спортивним спорудам, в яких здійснюється дотримання санітарно-гігієнічних норм, вимог техніки безпеки, основні елементи споруди (покриття, стіни, стеля) знаходяться в добротному стані, після проведених ремонтів та відновлювальних робіт.

Оцінку задовільно – отримували спортивні споруди, які мали певні незначні дефекти, які не несли загрози життю і здоров'ю осіб, що займаються. Недоліки в покритті, пов'язані із застарілою фарбою, тріщинами, незначним пошкодженнями. Дані дефекти дозволяли проводити заняття, проте свідчили про необхідність проведення ремонтних робіт.

Оцінка незадовільно – відносилась до спортивних споруд, які мали явні пошкодження елементів споруд, які стосувались, як покриття, стін, стелі, віконних систем тощо, і несли пряму загрозу здоров'ю для осіб, що там займаються.

З метою запобігання випадкам пошкодження і травмування учнів під час проведення занять у ході проведеного експерименту спортивні споруди, які отримували оцінку незадовільно за відповідністю до санітарно-гігієнічних норм і вимог техніки безпеки нами не використовувались.

Наступним показником професійно-педагогічного середовища у діяльності вчителя фізичної культури стало використання спортивного обладнання та інвентарю. Зважаючи на великий різновид існуючого на сьогоднішній день спортивного інвентарю, починаючи від м'ячів, гімнастичних палиць, обручів, килимків, скакалок, різних важелів (гантелі, гирі, штанги) завершуючи великою кількістю різних тренажерів (механічних і електронних) мало функціональних і багатофункціональних тощо стає складно провести точну систематизацію з подальшим визначенням впливу на показники надійності діяльності вчителя.

У ході дослідження надійності вчителя фізичної культури вплив спортивного обладнання і інвентарю визначатимемо за чотирибальною шкалою, взявши за основу те, наскільки широко і повноцінно використовувався спортивний інвентар вчителем на уроці. Також враховувалось не лише кількість інвентарю, їх різновидів, а і його достатність по відношенню до чисельності групи осіб, що займаються на занятті.

Так п'ять балів за використання інвентарю ставили за урок, де вчителем використовувалось багато різного інвентарю. Кожен учень користувався окремим інвентарем.

Чотири бали відповідало уроку, при якому спортивного інвентарю не вистачало для усіх учнів у повному обсязі, проте учні поділялись на групи. Під час виконання фізичних вправ однією групою учнів інша відпочивала.

Три бали відповідало уроку, коли усім спортивного інвентарю не вистачало, учні були вимушені чекати, своєї черги, поки не звільниться потрібний інвентар.

Два бали відповідало уроку, під час якого спортивний інвентар практично не використовувався.

Наступним показником професійно-педагогічного середовища було визначено стимулювання праці. Стимулом для виконання професійної діяльності в нашому дослідженні було прийнято розмір заробітної плати, яку вчитель фізичної культури отримував за виконувану ним роботу.

Заробітна плата у загальноосвітніх школах залежить від кількох чинників. Основний розмір зарплати залежить від категорійності вчителя. У відповідності із цим усі вчителі фізичної культури можуть мати категорії: спеціаліста, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії та спеціаліст вищої категорії. Окрім того на рівень заробітної плати впливають наявність низки педагогічних звань, стаж роботи та інші надбавки за виконання певних обов'язків.

Наступний важливий показник, який ми виокремили до професійно-педагогічного середовища, це організація праці. Згідно із визначенням організація праці означає приведення трудової діяльності людей в певну систему, що характеризується внутрішньою впорядкованістю, узгодженістю і спрямованістю взаємодії для реалізації спільної програми та цілі [9].

Стосовно професійної діяльності вчителя фізичної культури одним із елементів організації праці, виокремлено розподіл учнів на групи. В переважній більшості навчальних закладів дотримуються принципу розподілу, при якому учні поділяються на три медичних відділення: основна група, підготовча група і спеціальна група. На основі медичного обстеження та у відповідності із рівнем фізичних можливостей перед початком навчального року усіх учнів розподіляють на три групи [10]. До основної групи зараховують дітей, які мають гармонічний розвиток, середній або високий рівень фізичного розвитку і вище середнього або високий рівень функціональних та резервних можливостей організму. Підготовчу групу складають діти, які мають середній рівень функціональних та резервних можливостей організму. Також до підготовчої групи включають учнів, що проходять реабілітацію після перенесення певного захворювання і не потребують лікувальної фізичної культури. У спеціальну групу зараховують учнів, які мають низький або нижче середнього рівень функціонально-резервних можливостей, які мають значні відхилення у стані здоров'я, і не здатні у повному обсязі виконувати шкільну програму. Для подальшого визначення впливу розподілу учнів на групи за станом здоров'я на показники професійної надійності вчителя фізичної культури основній групі ми присвоїли 1 бал, підготовчій – 2 бали, відповідно спеціальна група отримала 3 бали.

Визначивши основні показники професійної надійності та умов професійно-педагогічного середовища та способів їх оцінки важливим у нашому дослідженні стало проведення констатуючого експерименту, у ході якого було визначено стан професійної надійності вчителя фізичної культури. В експерименті взяли участь вчителі фізично культури загальноосвітніх шкіл, загальною кількістю 107 осіб. Зміст експерименту полягав у

тому, що вчителі за день отримували завдання провести урок з фізичної культури, який записувався на відеокамеру. Окрім того фіксувалась низка показників, зазначених вище. Наступним етапом стало опрацювання відеоматеріалів та аналіз конспекту уроку на предмет визначення безпомилковості. Водночас оцінювались умови професійно-педагогічного середовища з наступним виставленням оцінок і балів. Всі отримані значення у ході кореляційного аналізу були опрацьовані з метою виявлення зв'язків між умовами професійно-педагогічного середовища і показниками професійної надійності вчителя фізичної культури. Для зазначеної кількості вчителів фізичної культури, що взяли участь у нашому експерименті, визначено ступень достовірності зв'язків $r_{\text{кр}} = 0,196$ при $p \leq 0,05$; та $r_{\text{кр}} = 0,258$ при $p \leq 0,01$;

Зупинимось більш детально на характеристиці результатів кореляційного аналізу. Так, було виявлено вплив матеріально-технічної бази і спортивного обладнання на вербальну складову самовіддачі (мовленнєву активність) вчителя фізичної культури. На рівні $p \leq 0,01$ між кількістю слів у підготовчій частині і матеріально-технічною базою ($r = -0,317$); зі спортивним обладнанням і інвентарем кореляція становить ($r = -0,301$). На рівні $p \leq 0,05$ виявлено зв'язок між станом матеріально-технічної бази і темпом мовлення у підготовчій частині ($r = -0,253$). Дані результати вказують на те, що підготовча частина уроку, відрізняється великою варіативністю у використанні різних засобів підбором фізичних вправ. Відсутність чи недостача якісного інвентарю, обмеження викликані станом спортивної бази змушують вчителя фізичної культури більше застосовувати вправ із власною вагою, вправи на місті і у русі, вправи в парах тощо. В свою чергу, ця обставина призводить до збільшення вербального супроводу уроку у підготовчій частині. Вчителі витрачають більше мовленнєвих зусиль на пояснення, наголошують на правильності і методичних рекомендаціях по виконанню фізичних вправ.

Також рівень і наявність спортивного обладнання має тісний зв'язок із ефективністю діяльності. Зокрема встановлено зв'язок на рівні $p \leq 0,05$ з моторною щільністю уроку ($r = 0,221$). Дані результати вказують на те, що суттєво підвищувати моторну щільність уроку можна за рахунок розширення і покращення забезпечення навчального процесу з фізичної культури спортивним обладнанням і інвентарем. З однієї сторони достатня кількість і різні види інвентарю дозволяють учням без зупинок одночасно усім займатися фізичними вправами, з іншого боку розширюються можливості вчителя фізичної культури по організації навчального процесу.

Ще один зв'язок на рівні $p \leq 0,05$ було встановлено між спортивним інвентарем і змістовим наповненням уроку ($r = 0,203$). Цей зв'язок має логічне пояснення, оскільки цілком природно, коли вчитель має у своєму розпорядженні багато різного інвентарю, це суттєво розширює його можливості по використанню різних вправ на уроці.

Аналіз впливу стимулювання праці на показники надійності вчителя фізичної культури, визначався рівнем заробітної плати. Так, було встановлено тісний зв'язок на рівні $p \leq 0,05$ з безпомилковістю ($r = -0,207$). Як показують результати вчителі фізичної культури, які отримують вищу заробітну плату, більш ретельно ставляться до планування уроку. Водночас вчителі, більш якісно проводять уроки, дотримуються поставлених у конспекті уроку завдань, краще слідкують за обсягом та дозуванням фізичного навантаження.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Проведений кореляційний аналіз між показниками професійної надійності вчителя фізичної культури і умовами професійно-педагогічного середовища дозволив виявити цілу низку зв'язків. Так, погіршення умов матеріально-технічного забезпечення, недостача спортивного інвентарю спонукає вчителя фізичної культури підвищувати свою мовленнєву активність. Водночас добре забезпечення спортивним інвентарем суттєво впливає на ефективність професійної діяльності, зокрема на підвищення рівня моторної щільності уроку. Окрім того забезпеченість спортивним інвентарем позитивно відображається на змістовому наповненні уроку. Встановлено залежність зменшення безпомилковості, яке визначено відхиленням уроку від конспекту, від рівня заробітної плати вчителя фізичної культури.

2. Виявлені залежності між умовами професійно-педагогічного середовища і показниками професійної надійності відкривають нові можливості для розробки подальшої методики і побудови педагогічної системи щодо формування професійної надійності у майбутніх вчителів фізичної культури у процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Тимошенко О.В. Шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах розвитку сучасної освіти в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія* / О.В. Тимошенко; За ред. С.С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ, 2008. С. 125–132.
2. Сущенко Л.П. Теоретична модель професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. *Соціальні технології: Актуальні проблеми теорії та практики: Міжвузівський збірник наукових праць* / Київський університет ім. Т. Шевченка, Запорізький державний університет, Одеський національний університет ім. І.І. Мечнікова. Київ – Запоріжжя – Одеса. 2002. Вип. 16. С. 184–191.
3. Шиян Б.М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: збірка наукових праць*. Рівне: Принт Хауз. 2001. Вип. 2. С. 371 – 377.
4. Soltyk O., Pavlyuk Y., Vynogradskyi B., Pavlyuk O., Chopyk T., Antoniuk O. Improvement of Professional Competence of Future Specialists in Physical Education and Sports during the Process of Vocational Training. *Journal of Physical Education and Sport*, 2017, 17(2), 148, P. 964–969.
5. Maurer M.R., Jordan P.J. Steps to Successful Physical Education. *Teacher Education Workshop: Physical Educator*. 2006. V. 63, 1. P. 53–56.
6. Bain K. *What the Best College Teachers Do*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 2004. 224 p.
7. Солтик О.О. Контент-аналітичне дослідження критеріїв надійності викладача фізичного виховання. *Вісник Національного університету оборони України*. Збірник наукових праць. Київ: НУОУ, 2015. Вип. 3 (46). С. 285–289.
8. Солтик О.О. Визначення педагогічного середовища викладача фізичного виховання. *Психолого-педагогічний журнал Професійне становлення особистості*. 2013. № 1. С. 158–163.
9. Червінська Л. П. Економіка праці: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 216 с.
10. Інструкція про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури. Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 N 518/674. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0773-09>.

References

1. Tymshenko, O.V. (2008). Means of Optimization of Professional Training of Future Teachers of Physical Education Under Conditions of the Development of Modern Education in Ukraine. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports: scientific monography*. O.V. Tymoshenko; In S.S. Ermakov (Ed.). Kharkiv. 125–132 (in Ukr.).
2. Sushchenko, L.P. (2002). Theoretic Model of Professional Training of Future Specialists in Physical Education and Sports. *Social technologies: Actual problems of theory and practice: Interuniversity collection of scientific works, 16, 184–191*. Kyiv – Zaporizhya – Odesa. (in Ukr.).
3. Shiyani, B.M. (2001). Training of the Third Millennium Teacher of Physical Education. *Kontseptsiya rozvytku haluzi fizychnogo vykhovannya i sportu Ukrainy, 371–377*. Rivne: PrintKhaus. (in Ukr.).
4. Soltyk, O., Pavlyuk, Y., Vynogradskyi, B., Pavlyuk, O., Chopyk, T., Antoniuk, O. (2017). Improvement of Professional Competence of Future Specialists in Physical Education and Sports during the Process of Vocational Training. *Journal of Physical Education and Sport, 17(2), 148, 964–969*.
5. Maurer M.R., Jordan P.J. (2006). Steps to Successful Physical Education. *Teacher Education Workshop: Physical Educator, 63, 1, 53–56*.
6. Bain, K. (2004). *What the Best College Teachers Do*. Cambridge, MA : Harvard University Press.
7. Soltyk, O.O. (2015). Content and Analytical Research of the Reliability Criteria of a Teacher of Physical Education. *Bulletin of the National Defense University of Ukraine. Collection of scientific works, 3 (46), 285–289*. Kyiv: NDUU (in Ukr.).
8. Soltyk, O.O. (2013). Definition of Pedagogical Environment of a Teacher of Physical Education. *Psychological and Pedagogical Journal Professional Development of Personality, 1, 158–163*. (in Ukr.).
9. Chervinska, L.P. (2009). *Labor Economy*. Handbook. Kyiv: Center for Educational Literature (in Ukr.).
10. Instructions to distribution of students into groups during lessons of physical education. Approved by the Ministry of Health Care of Ukraine, order № 518/674. Retrieved from URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0773-09>. (in Ukr.).

SOLTYK Oleksandr,

Ph.D in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Chair of Physical Training Department,
Khmelnitsky National University
e-mail: soltyk_sasha@i.ua

INFLUENCE OF PROFESSIONAL-AND-PEDAGOGICAL ENVIRONMENT ON THE INDICES OF PROFESSIONAL RELIABILITY OF A TEACHER OF PHYSICAL TRAINING

Abstract. Introduction – formation of professional reliability of a future teacher of physical education is viewed as one of the areas of professional training improvement.

Purpose – definition of influence of conditions of professional and pedagogical environment on the indices of professional reliability of a teacher of physical education.

Methods – classes filming, timing, lesson plans analysis, pulsemetrics, pedagogical survey, correlation analysis.

Results – the author presents definitions of professional reliability of a teacher of physical education. The experiment carried out, lied in video filming of lessons in physical education with further defining of indices of reliability of a teacher of physical education. Self-devotion, efficiency, and faultlessness were defined for each teacher having a class. Self-devotion was determined on the basis of heartbeat frequency estimation. Efficiency was determined by the indices motor and general density of the lesson. Faultlessness was characterized by the degree of lesson deviation from the plan, and by content of the lesson (quantity of exercises). The obtained results were compared with indices of professional and educational environment by appropriate criteria of evaluation.

Originality – Interrelation between indices of professional reliability of a teacher of physical education and conditions of professional and pedagogical environment has been studied for the first time.

Conclusion – The analysis of correlation between indices of professional reliability of a teacher of physical education and conditions of professional and pedagogical environment allowed revealing a number of connections. Thus, deterioration of material and technical provision, lack of sports equipment, induce a teacher of physical education to improve his/her verbal activity. At the same time, good provision of sports equipment has significant influence on the efficiency of professional activity, namely increase of motor density of the lesson. In addition to that, provision of sports equipment has positive effect on content of the lesson. The relation of decrease in faultlessness due to stimulation of teacher's work has been determined, namely, salary of a teacher of physical education has positive influence on the decrease of lesson deviation from the plan. The relations between conditions of professional and pedagogical environment and indices of professional reliability give new possibilities for the elaboration of new methods and establishment of pedagogical system of formation of professional reliability of future teachers of physical education in the process of professional training.

Keywords: *Professional Reliability; Teacher of Physical Education; Professional and pedagogical environment.*

*Одержано редакцією 07.10.2017
Прийнято до публікації 12.10.2017*